

Landsstýrismaðurin í sosialmálum ásannar:

Røktarheims- spurningurin er mest átroðkandi sosialmál í lötuni

Nú kemur gongd á málið. Um eitt ár verður deild fimm á Landssjúkrahúsinum tikin í nýtslu til psykiatriskar røktarsjúklingar. Primera heilsutænastan skal útbýggjast og røktarheimið í Havn skal standa klárt at taka í nýtslu í 1986.

Um tað er nógva skrivingin í Sosialinum í seinastuni, sum hevur fingið Landsstýrið at taka spurningin um víðurskiftini hjá okkara gomlu og brekaðu upp, er ikki greitt. Ein røktarheimsnevnd er sett undir landsstýrinum, sum skal kanna møguleikarnar og geva uppskot um bygging av røktarheimi og hvussu hesin best kann virka, út frá tí tørv sum er til slíkan stovn.

I Røktarheimsnevndini sita eitt umboð fyri hvørja kommunu í Suðurstreyim, sum eru tær ið skulu brúka stovnin.

Hvi seta nýggja røktarheimsnevnd, tá ein arbeidsbolkur innan býráðið við serkenari hjálp, hevur gjørt hetta arbeiðið frammanundan?

— Hóast vit vita, at arbeidsbolkur innan býráðið hevur gjørt uppskot um røktarheim, útvegað skitsuprojekt og fingið økið til stovnin, so hevur Landsstýrið ikki fingið nakrar upplýsingar sendandi um hetta málið.

Røktarheimið í Suðurstreyim skal eins og aðrir stovnar av hesum slag í Føroyum, hava 90 pst. figging frá landinum, meðan kommunan rindar 10 pst.

Mugu vita hvar peningur verður nýttur til

— Tað er greitt, at Landsstýrið ikki letur pening til bygging, um vit ikki hava innlit í, hvussu peningurin verður brúktur. Eisini er mannagongdin tann frammanundan, at byggingarnevndin fyri røktarheim

hava havt umboð fyri tær kommunur, sum skulu nýta slíkan stovn, við í arbeidnum. Røktarheimið í Suðurstreyim, sum kortini skal byggjast í Havn, skal koma øllum kommunum í Suðurstreyim til góðar.

Eftir hvat skilst, so skal røktarheimið í Havn verða greitt at taka í nýtslu í 1986. Hvussu skal byggingin figgjast?

— Tað skal figgjast á sama hátt sum hini røktarheimini í Føroyum, — tað vil siga úr Pensiónsgrunni og røktar- og ansingargrunni Løgtingsins. Er nakar peningur tøkur í hesum grunnum fyril?

— Vit hava seinastu trý árin bygt røktarheim í Klaksvík og Runavík. Hesi verða um stutta tíð klár at taka í nýtslu, og kosta tilsamans umleið 60 mill. kr. Í figgjarárinum 84/85 og 85/86 verða tilsamans 18 mill. krónur at taka í hesum grunnum. — Tað vil siga, at tá vit koma fram til 1. april 1986, verða umleið 37 mill. krónur í grunnum. Væntandi kostar røktarheimið tá umleið 40 mill. krónur, so tað skuldi verið møgult.

Uppskot Javnaðarflokksins um 50 mill. króna lánið verður ikki tikið við í figgjarætlanina fyri byggingina?

— nei, hetta skulu vit syrgja fyri, ikki verður neyðugt. Tað er semja um at figgja byggingina eftir sama mynstri, sum bygging av slíkum stovnum higartil.

Er tað neyðugt við nýggjum kanningum viðvíkjandi tørvini á røktar-

heimi í Suðurstreyim?

Kanning um rakstur og stødd

— Hóast vit vita, at fullgott prógv er fyri, at tørvur er á slíkum stovni í Suðurstreyim, so er neyðugt at kanna víðurskiftini enn einaferð, fyri at fáa ein so fullfiggjaðan stovn sum gjørligt.

Røktarheimsnevndin undir landsstýrinum skal

kanna og gera uppskot til stødd, hvussu heimið skal rekast og hvussu best nytta kann fáast burtúr starvsfólkunum. T.d. hevði tað kanska verið løndandi at seta starvstalið eftir stovnaðugvunum.

Vanligt er at rokna eitt starvsfólk til t.d. 10 sjúklingar. Um vit so byggja heimið til 35 sjúklingar, so hevur eitt starvsfólk bert fimm sjúklingar.

Tá er spurningurin um 40 stovnspláss ikki er

meira hóskandi, so arbeidsorkan verður brúkt best møgult. Hetta er m.a. tað ið røktarheimsnevndin skal fáa yvirlit yvir.

Er tað arbeiðið, sum røktarheimsbolkurin í býráðnum hevur gjørt, til fánýtis?

— Nei, tað haldi eg als ikki. Býráðið hevur ein lim í hesi nevnd, og hugsandi er, at úrslitið, sum har er komið fram til, verður nýtt í nýggju nevndini.

Hugsandi er eisini, at nýggja røktarheimsnevndin setur eina undirnevnd, sum í hesum fori kann vera mannað av teimum, sum higartil hava arbeitt við hesum málinum.

Tórshavnar Kommuna hevur latið økið til bygging av røktarheimið. Fellur tað økið eisini burtur?

— Nei, tað fara vit ikki at taka støðu til. Tað ávísar staðið kann eins væl og onnur pláss koma upp á tal.

spurningurin er ikki um hetta ella hitt projektið, men um at samansjóða ætlanirnar, sum skulu hava til endamáls, at skapa eina meira fullfiggjaða mynd av tí, sum skal setast í verk. Tórshavnar Kommuna hevur gjørt skitsuprojekt við egnu ábyrgd og rokning. Tað er ikki sent Landsstýrinum til góðkenn-

ingar. Vit kunnu ikki lata pening til bygging, sum vit ikki hava innlit í.

Stovna psykiatriska deild

Deild fimm á Landssjúkrahúsinum hevur staðið tótt í fleiri ár. Hvi verður hon ikki nýtt til psykiatriskar røktarsjúklingar?

— landsstýrið hevur fyrstuttum samtykt at deild fimm skal takast í nýtslu til hetta endamálið. I lötuni verður arbeitt við ætlanum um umbygging, sum væntandi kostar 3 mill. krónur. Deild 5 verður eftir ætlanini tikin í nýtslu um eitt ár.

Tú segði á lögtingsfundi tá røktarheimsspurningurin var til umrøðu, at pleygudeildin á Landssjúkrahúsinum kundi fáast hóskandi, um hon var umvæld og starvsfólk ið hugnaði um umhvøvið. Hvi hesa kúending nú?

— Soleiðis havi eg helst ikki beinleiðis málborið meg. Eg vitji ofta á deildini har eg havi avvarðandi, og havi eisini tosað við nógvar aðrar sjúklingar. Tað er havi lagt tilmerkis er, at sjúklingarnir ógamt eru ónøgd. Við hesum meini eg, at sjúklingarnir

ikki verða nøgd, bert teir verða fluttir í eina glæstriborg.

Menniskja eins og onnur

— Lat meg her skoyta uppi, at vit ógamt kunnu góðtaka, at tað liggja fyra fólk á eini stovu, tí tað kann einki menniskja hava uppi-borið.

Hvat hugsar sosialmálaráðharrin, tá hann í Sosialinum hevur lisið um umstøðurnar hjá sjúklingum, sum eftir røttum áttu at havt innivist á røktarheimi?

— Eg eri eitt menniskja eins og øll onnur, og haldi, at støðan er ræðulig.

Um tað stóð til mín, so var mín fyrsta uppgáva, tá eg gjørdist landsstýrismaður, at byggja røktarheimið. Bert eru figgjarligu umstøðurnar ikki til tess fyrr enn nú.

Røktarheimsspurningurin er eftir minum tykki mest átroðkandi sosialmál vit hava í lötuni. Vit mugu ásanna, at tað ov seint kom gongd í bygging av hesum stovnum. So mikið meira frøi tað meg, at vit nú fáa hetta avgreitt.

Eitt røktarheim í Suðurstreyim til 35–40 røktarsjúklingar, loysir tó ikki allar trupulleikar.

Skapa umstøður við virðing

Hvussu fer landsstýrismaðurin at tilrættiliggja pensiónstatilveruna?

— Tað er greitt, at alt fleir fáa hægri livialdur. Her kundi eg hugsað mær at búið heima so leingi sum gjørligt.

Ti verður neyðugt í framtíðini at taka hædd fyri, hvussu eldri fólk frameftir skulu búleikast. Persónliga haldi eg ikki at ellisheim er besta loysnin. Við útbýgging av tí primer heilsurøktini — her hugsað um heimahjálparstovnin og heimasjúkrasystraskipanina, verður møguleiki hjá eldri frískum fólki at búgva heima.

Harnæst verður neyðugt at byggja vardar íbúðir til pensiónstar og brekað fólk, so hesi fáa so góðar umstøður sum gjørligt. Eins fyri øll gomul fólk, brekað suni frísk má vera, at tey ið hvussu so er fáa møguleika at lata egnu hurð sína aftur. Tað vil siga, at vit ógamt mugu lata fleiri fólk búgva í einum rúmi. Hesa virðing mugu vit sýna medmenniskjum okkara, og slíkar umstøður fara vit nú at bota um, sigur Eilíf Samuelsen at enda.

